

Moskva tror inte på tårar

JAN BLOMGREN **MOSKVA**
TROR INTE PÅ TÅRAR
☛ *En tidsresa i det nya Ryssland*

ERSATZ

© Jan Blomgren & Ersatz 2009
Redaktör & korrekturläsare Ola Wallin
Omslag Christer Jonson
Sättning Ola Wallin
Omslagsfoto Jurek Holzer
Omslagsfoto © Scanpix, Stockholm
Tryck Livonia Print, Lettland 2009
ISBN 9789188858979

Andra tryckningen

www.ersatz.se

	FÖRORD	7
Jeltsin löser krisen på ryskt manér		9
I Vorkuta går rättorna hungriga		24
Krig och korruption i Tjetjenien		39
Alla medel tillåtna		59
Nakna bröst i Moskva		77
Maffian i Pereslavl		92
Ovälkommen gäst		106
Mannen från KGB		122
Minus 46 grader i Jakutsk		139
Oligarken som utmanade Putin		150
Putin ger ryssarna stoltheten tillbaka		169
Vem beordrade mordet på Politkovskaja?		185
I Tjetjenien är Kadyrov lagen		199
Ödesdigert misstag av Georgien		213
En skål för KGB:s grundare		220
	PERSONREGISTER	241

*Boken tillägnas mina söner:
Alexander, Niklas & Krister*

RYSSLAND är ett land som både fascinerar och skrämmer. 7
I århundraden styrdes det av enväldiga tsarer och under större delen av 1900-talet levde medborgarna i ett socialistiskt system som inte gav individen någon frihet. Ryssarnas historiska erfarenheter spelar en avgörande roll för vilken färdriktning landet ska ta, men utvecklingen har alltid varit oförutsägbar och det gäller i högsta grad även i dag.

Boken bygger på mina erfarenheter och möten som korrespondent för Svenska Dagbladet i Moskva under åtta år, 1993–01, och fortsatta reportageresor och besök i landet åren därefter. Ingen kan berätta hela sanningen om vad som hänt i Ryssland efter Sovjetunionens fall 1991, och även om jag hoppas att boken ska bidra till ökad förståelse för vad som har skett i det nya Ryssland, är det en högst personlig skildring av den här tiden.

När man ger sig ut på en ny resa känns det tryggt att ha en bra medresenär. Min mångårige vän från Svenska Dagbladet, Christer Morling, har följt med hela vägen under arbetet med boken, bistått med råd och korrigeringar och varit det bollplank som jag behövde. Tack Christer!

ÖVERENHÖRNA, 7 AUGUSTI 2009

Jan Blomgren

Jeltsin löser krisen på ryskt manér

EN AV soldaterna klättrade upp ur stridsvagnsluckan, hop- 9
pade ned på marken intill mig och knackade lugnt
fram en cigarett ur ett skrynkligt paket. Händerna sökte
förgäves över byxfickorna i jakten på elddon, så jag höll fram
en tändsticka.

– Tack, sade han kort. När han såg min nyfikna blick fort-
satte han innan jag hann säga någonting.

– Vi får inte prata med andra under strid. . .

Måndagen den 4 oktober 1993 vaknade jag tidigt på mor-
gonen av rasslet från larvfötter mot asfalten på Kutosovskij
Prospekt i centrala Moskva. I min bostad på andra våning-
en femtio meter från den åttafiliga infartsvägen till cen-
trum dånade det in i sovrummet som om bullret kom från
grannarna.

Boris Jeltsin hade bestämt sig. Presidentens kamp mot
ett bångstyrigt parlament skulle lösas med våld.

Stridsvagnar från Dzerzjinskijdivisionen, stationerade
strax utanför Moskva, hade i kolonn rullat in mot den ryska
huvudstaden och gjort halt på skjutavstånd till Vita huset,
där Jeltsins parlamentsmotståndare sedan två veckor till-
baka förskansat sig tillsammans med tusentals välbeväp-
nade anhängare.

Nu stod jag på Kutosovskijbron så nära att jag kunde ta

på stridsvagnarnas leriga larvfötter och tvingades hålla för öronen när tre av dem regelbundet pumpade ut sina granater. Vi befann oss mitt i en av Europas största huvudstäder, en politisk konfrontation som trappats upp under månader höll på att få sitt avgörande på klassiskt ryskt manér:
10 med våld.

Eldrörens första salvor riktades mot första våningen på Vita huset. Svart rök bolmade ut genom sönderslagna väggar och krossade fönster, och följdes av eldsflammar som lyste upp husfasaden i den disiga gryningen. Kort därefter hördes ett annat karakteristiskt ljud – soldater med kpistar attackerade den nyss beskjutna våningen. Scenerna var som hämtade ur en krigsfilm.

Så blev det tyst, dödstyst, för några sekunder. Därefter började ny eldgivning från stridsvagnarna. Tolvmillimetersgranater träffade nu andra våningen och eldslågor letade sig upp längs Vita husets alltjämt vita väggar. När granatelden tystnade ersattes den av smattret från kalasjnikovs då fotsoldater rusade in och rensade andra våningen.

På Kutosovskijbron, med Vita huset brinnande bara fyrahundra meter bort, var det alldeles lugnt. Två damer stod lutade mot räcket och konverserade avspänt som om en vanlig broöppning hindrade dem från att gå vidare.

– Två hantverkare skulle komma hem till mig på morgonen och måla om mitt kök. Nu verkar det som om de inte hinner. De vågar väl inte. Typiskt när det är så svårt att få tag på hantverkare, suckade Irina, en medelålders dam medan väninnorna tände var sin cigarett.

Under måndagsförmiddagen fortsatte det som på morgonen: först stridsvagnseld mot målet, därefter anföll skyttesoldater de revoltörer som dröjt sig kvar på den beskjutna parlamentsvåningen. Samtidigt kretsade attackhelikoptrar runt den tidigare så imponerande byggnaden vid Moskvafloden, beredda att ge understöd om några av president Jeltsins meningsmotståndare skulle ha några överraskningar i beredskap. 11

I Vita huset fanns ledarna för det politiska upproret mot Jeltsin: den konservative talmannen Ruslan Chasbulatov och den från Afghanistankriget dekorerade stridsflygaren Aleksandr Rutskoj. Där var också den legendariske, hårdföre general Aleksandr Makasjov, med uppgift att organisera försvaret av byggnaden. Chasbulatov hade fått hundratal parlamentsledamöter att stanna kvar och delta i ockupationen, och Makasjov hade tusentals unga män med vapen. Men om det var tretusen, fyratusen eller möjligen femtusen man som nu försökte försvara sig mot en stor militär attack var det få utomstående som visste.

Eldgivningen inifrån Vita huset visade att Makasjovs män bjöd motstånd. I praktiken var de dömda att förlora efter att stridsvagnar och attackhelikoptrar äntrat strids-scenen.

Inför mina ögon skrevs historia. Rysslands förste demokratiskt valde president hade valt att lösa en politisk konflikt med sina motståndare på ett sätt som påminde om hur diktatorn Josef Stalin tog hand om sina politiska fiender.

Mitt i Moskva och med den amerikanska tv-stationen

CNN på parkettplats visades dramat i direktsändning över hela världen. En kollega i Stockholm berättade senare att hans unga dotter kommit in i vardagsrummet under sändningen och frågat: »Pappa, när slutar filmen?»

I stora delar av Moskva fortsatte vardagslivet som vanligt.

- 12 Barnen gick till skolan, de vuxna till sina arbeten trots att ett drama som drastiskt kunde förändra deras morgondag utspelades alldeles i närheten.

Vid den här tiden var jag relativt nyanländ korrespondent och förberedd på att Ryssland var ett annorlunda land. Men så här annorlunda? Just nu överträffade verkligheten fantasin.

När dramat pågick hade matematikläraren Leonid Medvedev sin schemalagda undervisning på Tekniska högskolan. Vid kuppförstöket mot Michail Gorbatsjov drygt två år tidigare hade han och tiotusentals andra Moskvabor tagit ledigt från jobbet och i varma kläder och med termos och matpaket i händerna begett sig till Vita huset. De bildade en folklig mur och hindrade upprorsmakarna från att ta sig in i byggnaden. Med Boris Jeltsin som modig anförare lyckades Leonid Medvedev och hans kamrater efter ett dygn förmå kuppmakarna att ge upp.

Under det här nya dramat funderade Leonid Medvedev inte ens på att ta ledigt och stödja någon av parterna. Han var emot det kommunistledda upproret mot Jeltsin, men han hade också tappat allt förtroende och all respekt för presidenten.

– Under kuppförstöket 1991 kändes det naturligt att stödja

Jeltsin även om vi riskerade våra liv. Då var vi så entusiastiska, vi trodde på demokrati och på en ljus framtid för vårt Ryssland. I nästan tre dygn stod jag utanför Vita huset för att försvara Jeltsin. Vi visste att det skulle kunna kosta oss livet, men då kändes det värt priset, minns Leonid Medvedev i dag.

13

Det hade hänt mycket på två år.

År 1991 hette landet fortfarande Sovjetunionen, men supermakten hade redan börjat vittra sönder. En yngre, mer modern ledare vid namn Michail Gorbatsjov hade med *perestrojka* (omdaning) och *glasnost* (öppenhet) – två ryska ord som blev symboler för den reformpolitik som förändrade den gamla sovjetstaten – ruskat om det gamla kommunistlandet och människor hade för första gången mera allmänt börjat ifrågasätta samhällssystemet.

Berlinmuren hade fallit den 9 november 1989. Gorbatsjov, mannen med det märkliga röda födelsemärket på hjässan – som retuscherades i sovjetiska medier, höll regelbundna överläggningar om nedrustning med sin amerikanske presidentkollega Ronald Reagan och hade även tilldelats Nobels fredspris. Dessutom hade tre av de femton sovjetiska republikerna redan utmanat Moskva genom att förklara sig självständiga.

I mitten av augusti 1991 hade gammelkommunisterna fått nog av sin nye ledare. När Gorbatsjov semestrade i sitt sommarhus på Krim låstes dörrarna utifrån av okända män. I omvärlden visste ingen vad som hade hänt, en del spekulerade i att Gorbatsjov hade mördats. Presidentens kontor

i Kreml intogs av äldre politiker som ville försvara sovjetiska traditioner.

Kärnan i denna grupp bestod av försvarsminister Dmitrij Jazov, KGB-chefen Vladimir Krjutjkov, polischefen Boris Pugo och finansminister Valentin Pavlov. Alla levde
14 kvar med sovjetiska ideal och trodde uppenbarligen att befolkningen inte hade skakat av sig gamla tiders skräck för den sovjetiska staten och därför inte skulle våga agera.

På morgonen den 19 augusti förklarade kuppmaakarna Gorbatjov avsatt »av hälsoskäl« och att »Statliga kommittén för den extraordinära situationen tagit över«. Trots statskuppen fortsatte Moskvas tunnelbanevagnar att rulla, flygplanen lyfte och landade på Sjeremetievo.

Men någonting hade förändrats i grunden. Under flera hundra år av grym rysk historia där folket alltid med kuvade blickar böjt sig inför makthavarna vågade plötsligt Moskvaborna trotsa de som gav order från Kreml.

Kuppmaakarna hade helt enkelt inte förstått att det rådde en ny anda bland ryssarna. Ett annat stort misstag var att de inte hade gripit den folkkäre och dynamiske Boris Jeltsin som ett år tidigare valts till president i republiken Ryssland. I en bil med falska nummerplåtar lyckades Jeltsin smita förbi alla polisposterings längs Moskvafloden och nå ända fram till Vita huset, där han tillsammans med sina närmaste vänner organiserade motståndet.

När Jeltsin kom fram hade kuppmaakarnas militärstyrkor redan avancerat fram till Vita huset, men sedan uppstod förvirring. Vem hade rätt att ge order om att öppna eld?

De så småningom vodkaberusade upprorsmännen hade börjat tveka, liksom befälen på plats utanför Vita huset.

Det var då Boris Nikolajevitj Jeltsin blev ett välkänt ansikte även utanför Moskva. Över hela världen kablades tv-bilder ut av Jeltsin stående på en stridsvagn som symbol för motståndet mot kuppmaakarna. När Jeltsin med uppenbar fara för sitt eget liv hoppade upp på stridsvagnen och talade till soldaterna och till folkmassan runtomkring samt genom en överraskande nyhetssändning i tv nådde ut till hela landet växte motståndet snabbt. När dessutom Moskvas populära borgmästare Jurij Luzjkov i tv och radio försvarade Jeltsin hade kuppen i praktiken misslyckats. 15

Det kompakta motståndet och den egna obeslutsamheten fick slutligen kuppmaakarna att ge upp. Stridsvagnarna lämnade Moskva, Gorbatojv släpptes ut från sin husarrest och över Vita huset vajade symboliskt den ryska blåvitröda flaggan i stället för den röda sovjetiska med hammaren och skäran.

Boris Jeltsin och Michail Gorbatojv hade bekämpat varandra under många år, nu var det plötsligt den tuffe frispråkige utmanaren som hade övertagat.

Slutstriden väntade, men Gorbatojvs dagar var räknade. Efter kuppforsöket bröt sig några av republikerna ut ur Sovjetunionen. Den 8 december träffade Jeltsin tillsammans med Ukrainas president Leonid Kravtjuk och Vitrysslands president Stanislav Sjusjkevitj en överenskommelse om en ny samarbetspakt som innebar den definitiva nådastöten för supermakten Sovjetunionen. Michail Gor-

batjov hade inte längre något att regera över. Den 25 december 1991 halades den sovjetiska flaggan över Kreml och ersattes av den ryska trikoloren.

16 Knappt två år senare hade entusiasmen över det nya Ryssland övergått i ett utbrett folkligt missnöje. Under kommunistpartiets dryga sjuttio år vid makten hade staten styrt allting, ägt alla företag, utsett alla chefer och bestämt priserna på alla varor och tjänster. Nu skulle den sovjetiska planekonomin ersättas av kapitalism. Företag skulle privatiseras, priserna släppas fria och styras av tillgång och efterfrågan. Omgiven av unga entusiastiska ryska ekonomer och rådgivare från väst ville Boris Jeltsin i grunden förändra det nya självständiga Ryssland.

Enligt västliga rådgivare skulle den nya modellen fungera bra, i praktiken blev den en katastrof för de flesta ryssar. Det sociala skyddsnätet slogs ut, inflationen gjorde besparingarna i det närmaste värdelösa, arbetslösheten steg till oanade höjder.

Min dåvarande hustru Veronikas mormor och morfar hade i mitten av 1980-talet drygt tretusen rubel på banken. Det motsvarade ungefär trettiotusen svenska kronor, men köpkraften var betydligt större och betraktades av familjen som en rejäl pensionsförsäkring. När Jeltsins unge ivrige premiärminister Jegor Gajdar fått styra i drygt ett år kunde morfadern Nikolaj Petrovitj köpa två starköl eller två kilo socker för de rubel som han några år tidigare trodde skulle trygga familjens framtid på ålderdomens höst.

Nikolaj Petrovitj var en timid liten man. Våldigt artig. Så fort han låst upp de dubbla ytterdörrarna (de nya tidernas laglöshet hade tvingat honom att sätta in en extra ståldörr) till lägenheten på Leninskij Prospekt och släppt in mig tog han hand om rocken, satte fram tofflor och pekade leende mot toaletten så att jag skulle tvätta händerna som traditionen bjöd. Han var oerhört mån om att vara till lags, men det innebar inte att han svek sina gamla ideal när vi diskuterade politik. 17

Vi hade många diskussioner hemma i Nikolaj Petrovitjs trånga kök. *Kuchonnyj razgovor* (kökssamtal) har en lång tradition i Ryssland. Under sovjettiden, när angivare fanns runt de flesta husknutar, var det just i köket med sina närmaste vänner som ryssarna vågade lämna sina hjärtan.

Nikolaj Petrovitj, sjuttio år, hade kämpat för sitt land under Stora fosterländska kriget och hjälpt till att försvara Moskva mot Nazityskland. Han hade varit med under kriget i Afghanistan och alltid känt stolthet över sitt land. Nu såg han sina sparpengar smälta bort, pensionen räckte till allt mindre och han tvingades – det värsta i hans ögon – att se sitt Sovjetunionen förvandlas från en supermakt till ett land i ekonomiskt och politiskt kaos som tvingades be om världen om lån för att inte helt gå under.

Mina argument om det positiva i att det fanns utsikter till fria val, en fri press och företag som tillverkade de varor som människor behövde och inte det staten som bestämde, övertygade inte den gamle mannen.

– Om allt dåligt som människor i dag säger om Sovjet-

unionen skulle stämma har jag kämpat ett helt liv förgäves. Men så är det inte. Det är det som nu sker som inte är rätt.

18 Under belägringen av Vita huset hösten 1993 reste jag en helg till samhället Sintol, trettio mil och fem timmars bilresa söder om Moskva. Här kämpade getter, höns och kor om något att äta i kanterna längs de gropiga lervägarna. I några av husen fanns telefon. Men på många sätt kändes det som om jag hamnat åtminstone hundra år bakåt i tiden, då självhushållning var bästa, och ofta enda, chansen till överlevnad.

I Sintol uttryckte bonden Vasilij Aksimovitj med drastiska ord sin inställning till Rysslands nye ledare:

– Man borde slå Jeltsin i arslet med en bakspade så att han flög i väg till månen.

På en träbänk med ryggen mot sin slitna datja utvecklade han – efter en självklar vodka och en bit saltgurka – sina tankar.

– Gorbatojv förstörde Sovjetunionen, nu håller den där nye Jeltsin på att förstöra Ryssland. Vad bor vi i för land egentligen, där våra egna pengar inte räcker till något och det bara är utländska dollar som räknas?

För honom, liksom för Nikolaj Petrovitj och många miljoner hungriga ryssar, hade ordet *demokratija* snabbt blivit ett skällsord.

Vasilij Aksimovitj menade att demokratin bara hade inneburit problem, framför allt ekonomiska, för honom och

hans familj. Innan omvärlden började ställa krav på demokrati borde ryssarna först själva få ordning på landets finanser och ha mat på bordet.

Många hävdade att tiden hade stått stilla i Sintol. Det stämde inte. Järnverket, sedan decennier pulsådern som hållit samhället levande, hade ju lagts ned. Råvarorna från Ukraina anlände inte längre. I forna Sovjetunionen fanns det inga gränstationer med tullar. Råvaror och färdiga produkter kunde enkelt transporteras kors och tvärs över den väldiga kontinenten. Med de femton nya självständiga staterna som bildats efter Sovjetunionens upplösning hade hela systemet snabbt raserats. Fabrikerna stod stilla, i Sintol liksom i tusentals samhällen i övriga Ryssland, Ukraina, Vitryssland, Kazakstan. . .

För Sintol var konsekvenserna förödande. Av samhällets femtusén invånare hade tolvhundra tidigare jobbat treskift på järnverket. Nu hade råttor, duvor och berusade uteliggare övertagit den väldiga fabriken. Hela maskinparken hade sålts ut för att de nya tillfälliga ägarna skulle få snabba kontanter. Att hela byn var ekonomiskt beroende av fabriken tycktes inte spela någon roll. I dag hade de chansen att tjäna en förmögenhet, vem visste vilka som skulle äga järnverket i morgon? Bäst att sälja och sätta in pengarna på ett konto i utlandet.

Vasilij Aksimovitj tyckte att allt bara blivit skit med den nya politiken:

– Vårt land producerar ingenting längre, det bara förbrukar. Vi bara köper och säljer. Spekulanterna köper i en

affär och säljer på torget veckan efter och tjänar på att priserna går upp. Jag kan förstå att en sådan här situation uppstår, men inte att den varar så länge. Gorbatsjov inledde sin perestrojka 1985 och det blir bara värre och värre. Vi behöver en stark ledare som åtminstone håller vad han lovar.

20 Med dessa ord ringande i öronen åkte jag tillbaka till Moskva för att se hur kraftmätningen mellan Boris Jeltsin och det bångstyriga parlamentet skulle utvecklas.

Parlamentet hade under ledning av den stridbare talmanen Ruslan Chasbulatov utmanat Jeltsin. Konfrontationen gällde framför allt den nya ekonomiska politiken. På ena sidan stod president Jeltsin och hans regering. På den andra parlamentet med starkt stöd av Centralbanken, som tryckte mer och mer pengar för att hjälpa krisdrabbade företag över hela landet med nya krediter. I takt med att sedelpressarna snurrade allt fortare ökade inflationen från dag till dag.

Jeltsin försökte möta det växande missnöjet genom att offra Jegor Gajdar, reformpolitikens motor och affischnamn, och ersätta honom med den konservative sovjetprototypen Viktor Tjernomyrdin. Men det hjälpte inte. Konflikten eskalerade med allt hårdare ord och en konfrontation kröp allt närmare.

Till slut tappade Jeltsin tålamodet. Han upplöste parlamentet och utlyste nyval. Chasbulatov svarade med att utse sin vapendragare Aleksandr Rutskoj till ny president. När parlamentsledamöterna vägrade lämna Vita huset kallades militären in som omringade byggnaden. Under fjorton dagar pågick belägringen och nervkriget.

Söndagen den 3 oktober inleddes slutligen blodbadet. Parlamentsanhängare hade samlats för att demonstrera mot Jeltsin och bröt sig enkelt igenom militäreringen runt Vita huset. Aleksandr Rutskoj tog emot på en balkong och höll ett tal, där han uppmanade demonstranterna att storma tv-stationen Ostankino.

21

Fascinerad, men också lätt chockad, lyssnade jag till Rutskoj's uppviglande tal. Strax därefter såg jag hur dussintals uniformerade män utrustade med granatkastare och kul-sprutegevär kom ut från Vita huset, blandade sig med demonstranterna och på lastbil efter lastbil satte av mot tv-stationen.

Mina tankar gick till revolutionen 1917, som hade fört bolsjevikerna till makten efter en blodig kamp mellan de röda och de vita. Det kriget hade kostat otaliga liv över hela det väldiga landet. Väntade ett nytt inbördeskrig?

På kvällen utbröt den första stora eldstriden när tusentals parlamentsanhängare anföll tv-stationen och regerings-sidans soldater besvarade elden. Ostankino avbröt sina sändningar klockan 18, men kom överraskande tillbaka med en kort nyhetssändning strax efter klockan 21.

– Det råder krig på vår första våning. Vi vet att minst åtta personer har dödats och hundratals ligger sårade, rapporterade en upphetsad, mycket skakad nyhetsuppläsare.

Den liberala dagstidningen Sevodnjas reporter Sergej Parchomenko befann sig tillfälligtvis i Kreml och kunde på nära håll berätta om den panik som rådde.

– Jeltsin flögs in från sitt sommarhus, men verkade inte

helt nykter. Det fanns ingen färdig plan för en sådan här händelseutveckling. Kaos rådde kring Jeltsin, det var som ett dårhus, berättade Parchomenko efteråt.

22 Jeltsin utlyste undantagstillstånd och kallade in militära förstärkningar. Mycket tidigt nästa morgon vaknade jag av stridsvagnarnas rasslande på Kutosovskij Prospekt.

När stridsröken lagt sig på eftermiddagen kom Ruslan Chasbulatov och Aleksandr Rutskoj ut med armarna i vädret över sänkta, besegrade huvuden. Antalet dödsoffer uppgavs officiellt till etthundrasextionio, men jag har ryska kollegor som i efterhand hävdar att över tusen personer dog den svarta måndagen i centrala Moskva.

En turkisk byggfirma jobbade dygnet runt och lyckades renovera den sönderskjutna, brandhärjade byggnaden på bara två månader. Skinande vit puts och importerade fönsterbleck i koppar glänste i kapp med takrännorna. Men det var bara en fasad, som inte på något sätt kunde dölja det politiska misslyckandet för Rysslands nye ledare.

Boris Jeltsin hade vunnit slaget om Vita huset, men han hade efter bara två år vid makten försuttit chansen att leda sitt land bort från traditionen att lösa politiska konflikter med våld, vilket skett så många gånger förr i den ryska historien.

Matematiklärare Leonid Medvedev var en av många miljoner ryssar som med allt större bitterhet upplevde Jeltsins första år vid makten.

– Under kuppörsöket 1991 blev vi lurade. Jag trodde på en förändring, men det var egentligen bara en kamp om

makten. Jeltsin ville aldrig kompromissa och försökte aldrig på riktigt införa demokrati. Vi lärare, som så många andra, fick inte ut våra löner, plundringen av de statliga företagen hade inletts. Plötsligt blev okända människor enormt rika. Efter två år hade Jeltsin visat sitt rätta ansikte och jag var inte ett dugg intresserad av att ställa upp för honom en gång till, säger han i dag. 23

I december 1993 genomfördes det av Jeltsin utlysta parlamentsvalet. Valets förlorare blev Jegor Gajdar, som nu ledde det stora demokratiska regeringspartiet. Segrare blev en ultranationalistisk, populistisk gaphals vid namn Vladimir Zjirinovskij och i väst hördes förskräckta reaktioner. Kommunistledaren Gennadij Ziuganov klarade också valet bra och hade lagt en grund för fortsatta politiska framgångar, men det kändes osäkert vad det ryska folket egentligen ville. Det enda klara beskedet var att den nya demokratin och den ekonomiska chockterapin inte var något som gav mat på bordet, politisk sympati eller väljarröster.